

Polisen

Avdelningen för särskilda utredningar

Årsrapport 2023

1	Avdelningschefens förord	4
2	Sammanfattning	6
3	Avdelningen för särskilda utredningar	8
3.1	Uppdrag och ansvar	8
3.2	Oberoende och kvalitet	9
3.3	Reglering	10
3.4	Insyn	10
3.5	Organisation och personal	11
3.6	Fokusområden	11
	Exempel på domar 2023	14
4	Avdelningens verksamhetsområden	20
4.1	Ärendesamordning	20
4.2	Utredning	20
4.3	Underrättelse	21
4.4	Spaning och ingripande	21
4.5	Bildanalys	21
4.6	Avdelningskansli	21
5	Verksamhetsåret 2023	22
5.1	Inriktning	22
5.2	Behålla och stärka kompetensen	24
5.3	Ökad förmåga att upptäcka och utreda brott	24
5.4	Kommunikation	28
5.5	Stärka det internationella samarbetet	29
5.6	Digitalisering	32
5.7	Helheten före delarna	32
6	Resultatredovisning	34
6.1	Inkomna ärenden	34
6.2	Brottskategorier	36
6.3	Ärendeflöde och resultatmätt	37
6.4	Underrättelser	37
6.5	Budget och ekonomi	37
	English summary	38

Avdelningschefens förord

Under det gångna året har både vår omvärld och vårt samhälle ställts inför utmaningar. Det finns krafter som har som mål att destabilisera fundamentet i vårt samhälle.

Korruption, insiderverksamhet och infiltration är ett växande problem i svensk offentlig förvaltning. De verksamheter som faller inom SU:s ansvarsområde, däribland brottsbekämpande myndigheter och domstolar, är inga undantag i sammanhanget. De befattningshavare som SU utreder har ett viktigt uppdrag att skydda vårt demokratiska samhälle mot den här typen av brottslighet och därför är det viktigt att dessa befattningshavare också är befriade från den här sortens misstankar.

Hur omfattande denna problematik är i dag är svårt att säga. Det är dock ett reellt problem som riskerar att allvarligt skada viktiga samhällsfunktioner och i förlängningen demokratin. Vi behöver utveckla och stärka vår förmåga att förebygga, förhindra och utreda denna brottslighet. Under det gångna året har vi sett flera fall där vi har anledning att tro att insiderproblematik i rättsväsendet har ökat.

En effektiv brottsbekämpning kräver en god dialog och en bred samverkan. Det är viktigt att SU får kännedom om misstankar om brott så att vi får möjlighet att utreda ärendena. SU har ett välfungerande samarbete med andra aktörer såsom Särskilda åklagarkammaren (SÅK), Polismyndigheten och andra myndigheter. SU har även ett bra och nära samarbete med flera internationella organisationer. Avdelningens deltagande i nätverket Internal Criminal Investigations Network (ICIN) innebär att vi kan dela information, erfarenheter och metoder med andra internationella utredningsorganisationer i Europa, vilket stärker vår förmåga att arbeta i Sverige.

SU inledde i slutet av 2023 ett arbete som syftar till att stärka avdelningens förmåga att bekämpa korruption, insiderverksamhet och infiltration. En viktig del i det arbetet är att fördjupa samarbetet med andra myndigheter.

På grund av den särskilda ställning som SU har är den medborgliga insynen i och den demokratiska kontrollen av vår verksamhet som insynsrådets och regionpolisrådets utskott utövar extra viktig.

Martin Valfridsson
Avdelningschef

Avdelningen för särskilda utredningar (SU) är en fristående avdelning inom Polismyndigheten som verkar oberoende i förhållande till övrig polisverksamhet. SU har till uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet samt utreda brott som begås av polisanställda, polisstudenter, åklagare, domare och vissa andra befattningshavare.

SU:s oberoende tar sig bland annat uttryck i att det är regeringen som utser avdelningschef och som fastställer de ekonomiska ramarna för avdelningen. Det är åklagare vid SÅK som är förundersökningsledare i SU:s ärenden och ärendena behandlas i ett eget kriminaldiarium utan insyn från övriga Polismyndigheten. Därmed kan utredningarna bedrivas med hög rättssäkerhet och integritet.

SU har åtta enheter med verksamhet inom områdena utredning, spaning och ingripande, underrättelse, ärendesamordning, bildanalys och ett avdelningskansli. Utredningsenheterna har ett uppdelat geografiskt ansvar och är placerade i Stockholm, Göteborg, Malmö och kommer etableras också i Uppsala. De operativa och administrativa stödfunktionerna har ett nationellt ansvar men verkar från Stockholm. Resursmässigt har en förstärkning skett under året av bildanalysenheten som omhändertar bild- och filmmaterial.

Avdelningen har sex strategiska inriktningar som lägger grunden för verksamhetens utveckling. SU:s ledord ”oberoende och kvalitet” ska genomsyra arbetet inom samtliga inriktningar.

DE STRATEGISKA INRIKTINGARNA:

- Behålla och stärka kompetensen.
- Öka förmågan att upptäcka och utreda brott.
- Kommunikation.
- Stärka det internationella samarbetet.
- Digitalisering.
- Helheten före delarna.

Under 2023 har mål- och aktivitetsplaneringen särskilt fokuserat på att öka förmågan att upptäcka och utreda brott, samt att behålla och stärka kompetensen.

Varje utredningsenhet vid SU ansvarar särskilt för ett eller flera fördjupningsområden där enheten ska ha särskild kompetens för att hantera komplicerade, omfattande och sällan förekommande ärenden. Detta ska bidra till att säkerställa hög kvalitet inom utredningsarbetet vid avdelningen och att oberoendet mot Polismyndigheten bibehålls. Varje enhet ansvarar för att omvärldsbevaka sitt område och kunskaperna som erhålls ska vidareförmedlas till övriga delar av SU.

Avdelningen har under året också tagit steg mot att införa en egen anmälningsmottagning för att stärka oberoendet. Sedan slutet av året har SU också ingått i en pilotdrift av ett transkriberingsverktyg för automatisk utskrift av förhör.

I Sverige finns inte andra organisationer med motsvarande uppdrag som SU och avdelningen samarbetar därför med liknande verksamheter i andra länder. ICIN är ett internationellt nätverk som består av 31 organisationer från 27 länder. Nätverkets främsta syfte är att utbyta erfarenheter och metoder för att upptäcka och utreda korruption inom medlemsländernas polisorganisationer. SU har under 2023 varit ordförande för ICIN – ett uppdrag som sträcker sig till hösten 2024.

Mellan de nordiska länderna finns också ett etablerat nätverk för att stärka samarbetet mellan internutredningsverksamheterna. I juni 2023 tecknades en avsiktsförklaring för att främja och underlätta samarbetet ytterligare.

Under 2023 inkom drygt 6 600 ärenden till SU, vilket innebär en svag ökning jämfört med året innan. Det ligger i linje med trenden som över en flerårsperiod visar att ärendeflödet till avdelningen ökar. Över tid är sambandet tydligt mellan personaltillväxten inom Polismyndigheten och det gradvis ökande ärendeflödet till SU.

Sammanlagt finns omkring 56 200 befattningshavare som omfattas av SU:s uppdrag. Flest inkomna anmälningar riktas mot poliser. Totalt utgör anmälningar mot polisanställda och polisstudenter cirka 88 procent av ärendeflödet. Andelen anmälningar som riktas mot poliser har minskat de senaste två åren, från 76 procent till 69 procent 2023. Det beror främst på att små ökningarna istället har skett av anmälningar mot andra grupper som omfattas av SU:s uppdrag.

Tjänstefel är den vanligaste brottsrubriceringen och utgör cirka 56 procent av anmälda brott, följt av dataintrång som är den näst vanligaste kategorin. Fördelningen över de olika brottskategorierna är jämn över tid med små förändringar från år till år. Totalt inleddes förundersökning i cirka 20 procent av inkomna ärenden under 2023. ■

Cirka **6 600** ärenden inkom till SU 2023. Det ligger i linje med en långsiktig trend med ett ökat ärendeflöde.

Cirka **88 %** av brottanmälningarna som kom in till SU rör polisanställda eller polisstudenter.

Cirka **56 200** befattningshavare omfattas av SU:s uppdrag.

3

Avdelningen för särskilda utredningar

3.1 Uppdrag och ansvar

SU har till uppgift att utreda brottanmälningar mot polisanställda och polisstudenter samt mot bland annat åklagare, domare, riksdagsledamöter och statsråd. SU utreder även brottanmälningar mot andra myndighetsanställda som bedriver brottsutredande verksamhet. SU utreder både misstänkta brott begångna i tjänsten och under fritiden, men för några kategorier av befattningshavare är det endast misstänkta brott begångna i tjänsten som utreds av avdelningen.

Befattningshavare

Brottsanmälan gällande någon av dessa befattningshavare utreds av SU:

- Anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen
- Uppdragstagare vid polisen
- Polisstudenter
- Anställda vid Åklagarmyndigheten
- Anställda vid Ekobrottsmyndigheten
- Domare, inklusive nämndemän
- Statsråd
- Anställda vid Riksdagens ombudsmän (JO)
- Anställda vid Justitiekanslern
- Riksdagsledamöter
- Riksdagens talmän
- Fullmäktig i Riksbanken
- Ledamöter av Riksbankens direktion
- Ledamöter av Valprövningsnämnden
- Ledamöter av Riksdagens överklagandenämnd
- Medlemmar av kungafamiljen
- Anställda vid brottsutredande verksamhet inom Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen och Militärpolisen

” SU har en viktig roll när det kommer till att förebygga, förhindra och utreda brottslighet som bland annat är allvarig och systemhotande.

Jan Carlsson, biträdande avdelningschef och kanslichef

” En bidragande orsak till att samarbetet mellan SÅK och SU fungerar mycket bra är att enheterna på de olika orterna är närlokaliserade vilket också bidrar till ökad effektivitet och bättre kvalitet i utredningsverksamheten.

Anders Jakobsson, överåklagare och chef för Särskilda åklagarkammaren

Samtliga anmälningar som kommer in till eller upprättas vid SU överlämnas till åklagare vid SÅK för beslut om förundersökning ska inledas eller inte. Det är dessa åklagare som är förundersökningsledare i SU:s ärenden och som bestämmer vilka utredningsåtgärder som ska genomföras och om en förundersökning ska leda till åtal eller läggas ned. Även Riksåklagaren, Justitiekanslern (JK) eller Justitieombudsmannen (JO) kan ta den rollen.

SU hanterar också underrättelseinformation avseende de befattningshavare som faller inom avdelningens ansvarsområde.

Biträdande avdelningschef och kanslichef Jan Carlsson

3.2 Oberoende och kvalitet

Medborgarna ska ha stort förtroende för de brottsutredningar och den övriga operativa verksamhet som bedrivs inom SU:s ansvarsområde. Viktiga förutsättningar för det är att verksamheten är oberoende i förhållande till den övriga Polismyndigheten och bedrivs med hög kvalitet, effektivitet och integritet.

Utredningarna vid SU leds alltid av en åklagare vid SÅK, dvs. en instans utanför Polismyndigheten. Utredningarna bedrivs av erfaren personal med bred kompetens inom olika brottsområden och som inte har någon koppling till den händelse som utreds eller till de personer som förekommer i utredningen. SU:s utredningsverksamhet har beredskap dygnet runt och kan därmed utföra de utredningsåtgärder som åklagaren ger direktiv om redan från första ledet.

SU har egen underrättelse- och spaningsverksamhet vilket gör att verksamheten även inom dessa områden är fristående från övriga Polismyndigheten.

Något som ytterligare förstärker SU:s oberoende och hindrar insyn i verksamheten är att avdelningen har ett eget kriminaldiarium. Ärenden som förs över från Polismyndighetens kriminaldiarium till SU blir åtkomstskyddade. Avdelningens it-system är avskilda från övriga Polismyndigheten genom bland annat brandväggar och egna plattformar. Däremot kan SU inhämta information från Polismyndighetens olika it-system, vilket är av stor betydelse för förmågan att kunna bedriva brottsutredningar effektivt. Att informationen kan inhämtas direkt ur it-systemen utan biträde från den övriga myndigheten är också av stor vikt för att skydda utredningen och integriteten hos den enskilde.

Eftersom SU tilldelas medel av regeringen genom en egen anslagspost i regleringsbrevet kan Polismyndigheten inte påverka storleken på SU:s budget eller hur medlen används.

Verksamhetens lokaler är fysiskt avskilda från övriga Polismyndigheten för att förstärka verksamhetens oberoende.

” Att upprätthålla allmänhetens förtroende för Polismyndigheten är viktigt. I detta arbete har SU ett betydelsefullt uppdrag. Genom att SU är oberoende från övriga Polismyndigheten kan anmälningar som riktar sig mot polisanställda hanteras rättssäkert.

Anette Ydreborg, Chef för Gruppen för skiljande- och disciplinärenden, region Öst

SU:s inrättande

SU är inrättat av riksdagen enligt 2 b § polislagen (1984:387). Verksamheten vid SU hålls avskild från övrig polisverksamhet och avdelningschefen för SU tillsätts av regeringen (31 och 39 §§ förordningen [2022:1718] med instruktion för Polismyndigheten).

I Polismyndighetens arbetsordning finns också bestämmelser om att SU ska vara fristående från övrig verksamhet inom Polismyndigheten och samtidigt ha befogenhet att begära resurser från övriga polisen (2 kap. 21 § och 3 kap. 44 § Polismyndighetens arbetsordning [PM 2022:11]).

Anders Jakobsson, chef för SÅK, Charlotte Kugelberg, statssekreterare och Martin Valfridsson, SU:s avdelningschef

” Genom mitt uppdrag i insynsrådet fungerar jag som en brygga mellan Polismyndigheten och kommunerna i det län som jag tillhör. Ärendena vid SU hanteras snabbt och skickligt och jag försöker att föra fram ett utifrån-perspektiv.

Mari Hultgren, Socialdemokraterna Insynsråd Öst

3.3 Reglering

Organisatoriskt är SU en del av Polismyndigheten, men verksamheten hålls avskild från övrig polisverksamhet. SU tilldelas medel enligt en särskild anslagspost i regleringsbrevet och SU:s verksamhet och resultat redovisas till regeringen genom SU:s årsrapport. Avdelningens chef tillsätts av regeringen. Bestämmelser om SU:s verksamhet och vilka personkategorier som omfattas av SU:s ansvarsområde finns i förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare (SuF). Förordningen ger också Polismyndighetens insynsråd och regionpolisråd rätt till information om SU:s ärenden som rör polisanställda.

SuF reglerar också att SU ska underrätta Polismyndigheten och Säkerhetspolisen om inkomna och avslutade ärenden som gäller brott, skada i arrest och omständigheter som kan vara av betydelse för anställningen när det berör någon av deras medarbetare eller uppdragstagare. Detta görs bland annat för att arbetsrättsliga eller andra åtgärder ska kunna vidtas även om anmälan inte leder till någon straffrättslig påföljd. Ageranden som anmäls till SU men inte bedöms vara brottsliga kan ändå vara felaktiga och därför ska myndigheterna underrättas om dem.

Bestämmelser om SU:s verksamhet finns också i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om var ärenden om brott av vissa befattningshavare ska handläggas (ÅFS 2014:16) samt i Polismyndighetens arbetsordning (PM 2022:11).

3.4 Insyn

Vid Polismyndigheten finns ett insynsråd som särskilt ska följa den verksamhet som bedrivs vid SU och informeras om utredningar som rör polisanställda. Utöver insynsrådet finns regionpolisråd i varje polisregion, med motsvarande uppgift som insynsrådet, men på regional nivå.

I såväl insynsrådet som i regionpolisråden finns utskott som har till uppgift att ha särskild insyn i SU:s verksamhet och ärenden. Avdelningschefen och cheferna för utredningsenheterna träffar tillsammans med medarbetare rådets utskott regelbundet för att ge dem den information som utskottet behöver för sin insyn.

Insynsrådets och regionpolisrådets insyn i SU:s verksamhet är en viktig del av den demokratiska kontrollen och bidrar till att stärka rättssäkerheten och allmänhetens förtroende för polisen.

3.5 Organisation och personal

SU består av åtta enheter och ett avdelningskansli. Utredande verksamhet bedrivs vid ärendesamordningsenheten och de fyra utredningsenheterna som är placerade i Stockholm, Göteborg, Malmö och kommer att etableras också i Uppsala.

Underrättelseenheten, ärendesamordningsenheten, spanings- och ingripandeenheten, bildanalysenheten samt avdelningskansliet är placerade i Stockholm.

Alla anmälningar bereds vid ärendesamordningsenheten, som också fördelar ärenden för vidare utredning till de fyra utredningsenheterna. SU:s utredare reser över hela landet för att hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder. Även spanings- och ingripandeenheten samt underrättelseenheten har ett nationellt uppdrag och verkar över hela landet.

De satsningar som har gjorts för att stärka och utveckla verksamheten har inte krävt utökade personalresurser utan har möjliggjorts genom omfördelning av resurser mellan de olika enheterna.

3.6 Fokusområden

Under 2023 har anmälningar relaterade till ingripande- verksamhet, dataintrång, brott i arrest och narkotikabrott varit fokusområden för utskottens arbete med syfte att särskilt följa utvecklingen inom dessa områden. Fokusområdena fastställdes vid ett gemensamt möte med samtliga rådens utskott i november 2021 och kommer att ses över och eventuellt revideras i början av 2024.

3.6.1 Ingripande

Polisens ingripanden mot allmänheten har under några år följts upp särskilt av SU då det i just dessa situationer kan förekomma våldsanvändning av polisen mot en enskild. Anmälningar mot polisanställda genereras också från dessa situationer och gruppen ingripandepolis är den mest anmälda kategorin inom Polismyndigheten.

Under 2023 har utrullningen av polisens kroppsburna kameror pågått och i augusti hade 6 200 poliser möjlighet att bära dem under tjänstgöring. Filmer från kroppsburna kameror är en framgångsfaktor för att klargöra det händelseförlopp som har föranlett anmälan till SU.

I flera fall har den typen av bild- och filmmaterial utgjort ett viktigt beslutsunderlag för åklagarens bedömning om att inleda förundersökning eller inte i ärendena. Utökad användning av kameratekniken bidrar därmed till att korta utredningstider i ingripandeärenden och att stärka rättssäkerheten både för anmälare och för de inblandade poliserna.

3.6.2 Dataintrång

I takt med att samhället blir mer digitaliserat har Polismyndigheten utvecklat it-system och plattformar för att öka den operativa förmågan. Det har gjort informationen mer tillgänglig för medarbetarna och enskilda poliser kan idag utföra slagningar och påbörja en utredning ute på fältet där händelsen inträffat. Det ställer stora krav på användaren att åtgärderna är nödvändiga för att utföra ett tjänsteuppdrag och med tillgängligheten ökar också möjligheten att nyttja tekniken på ett otillåtet sätt.

SU har under 2023 utrett flera ärenden med brottsrubriceringarna dataintrång och brott mot tystnadsplikt. Ärenden med dessa två brottsrubriceringar i kombination är ofta komplexa utifrån perspektivet att korruption eller infiltration kan föreligga.

Sedan det nya brottet grovt brott mot tystnadsplikt infördes under 2023 har polisens möjligheter till hemliga tvångsmedel utökats vilket har stärkt utredningsmöjligheterna vid denna typ av brottslighet.

Polisanställd dömdes för dataintrång (15 fall)

En polisanställd åtalades för att vid 15 tillfällen ha gjort olovliga slagningar på bekanta i polisens it-system.

Tingsrätten fann åtalet styrkt och dömde henne för dataintrång. Påföljden bestämdes till 50 dagsböter om 110 kronor, totalt 5 500 kronor.

Polis dömdes för dataintrång (4 fall)

En polis åtalades för att olovligen ha gjort slagningar på sin flickvän samt hennes föräldrar i polisens it-system. Slagningarna har inte varit nödvändiga för utförandet av hans arbetsuppgifter. Polisen erkände gärningarna och tingsrätten konstaterade att erkännandet vann stöd av utredningen i övrigt. Polisen dömdes för dataintrång vid fyra tillfällen.

Påföljden bestämdes till 30 dagsböter om 300 kronor, totalt 9 000 kronor. Vid påföljdsbestämningen togs hänsyn till PAN:s yttrande om att mycket talade för att polisen skulle komma att skiljas från sin anställning med anledning av domen.

Polisanställd dömdes för dataintrång (107 fall)

En polisanställd åtalades för att vid 107 tillfällen ha gjort otillåtna slagningar i polisens it-system. Slagningarna avsåg släktingar eller andra anhöriga till kvinnan. Slagningarna avsåg även hennes kollegor och deras anhöriga. Tingsrätten konstaterade att hon inte hade haft uppsåt att begå någon olovlig eller otillåten handling genom sökningarna. Mot bakgrund av det ansåg tingsrätten inte att åtalet var styrkt varför åtalet ogillades.

Hovrätten konstaterade att samtliga 107 slagningar hade skett olovligen. Gällande frågan om den civilanställda hade haft uppsåt till slagningarna konstaterade hovrätten att det får ställas höga krav på polisanställda att hålla sig informerade om och följa gällande regelverk inom it- och informations säkerhetsområdet. Kvinnan måste ha förstått att hennes privata slagningar var otillåtna, slog hovrätten fast. Hon bedömdes därför ha begått gärningen med uppsåt och dömdes för dataintrång. Påföljden bestämdes till 100 dagsböter om 380 kronor, totalt 38 000 kronor.

3.6.3 Arrest

Polismyndigheten är skyldig att anmäla till SU när någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad under vistelse i en polisarrest, oberoende av hur skadan uppkommit. Det gäller även om personen har skadat sig själv, vilket kan vara ett resultat av att polisen har brustit i tillsynen av den intagne.

I samtliga ärenden vidtas utredningsåtgärder för att klargöra händelseförloppet, ofta med stöd av film- och bildmaterial eller annan dokumentation. Detta ligger till grund för åklagarbeslut om att inleda förundersökning. Under 2023 har 159 anmälningar inkommit till SU gällande allvarligare incidenter i arrest. Det rör personskador, stölder och vid fyra tillfällen också dödsfall. Ärendeflödet följs upp löpande vid SU och granskningar sker när antalet anmälningar ökar i någon del av polisorganisationen eller om andra avvikelser uppstår.

Det är angeläget att arrestrelaterade ärenden uppmärksammas och att det finns en transparens för de folkvalda i ärenden som rör incidenter kring frihetsberövade. SU medverkar också till Polismyndighetens rapportering till FN:s tortyrkommitté, CAT, genom att dela information om statistik från avdelningens utredningar gällande brott som skett i arrester.

3.6.4 Narkotika

Medborgarna och samhället ska kunna ställa höga krav på att polisen uppträder på ett sätt som inger förtroende och trovärdighet. Poliser har rätt att bära vapen, bruka våld, bryta mot trafikregler och kan i yrkesutövningen utsättas för situationer med risker för både sitt eget och andras liv och hälsa. Påverkan av narkotika eller anabola steroider är alltid mycket allvarligt och SU mottar årligen mellan 30 och 40 anmälningar om narkotikabrott.

SU har i sin brottsbekämpande verksamhet identifierat fall av olämpliga relationer mellan individer inom den organiserade brottsligheten och polisanställda. Det har förekommit att polisanställda har varit delaktiga i brottslighet där droger, vapen och pengar har varit gemensamma intressen för parterna. Narkotikabrott utgör fortsatt ett av flera brottsområden med fördjupad kompetens inom SU:s utredningsverksamhet för att säkerställa att kapaciteten att utreda komplicerade narkotikaärenden bibehålls inom ramen för avdelningens förmåga.

Polis dömdes för ringa narkotikabrott

En polis åtalades för att ha använt narkotika (amfetamin, metamfetamin samt oxazepam eller diazepam).

Tingsrätten konstaterade att åtalet var styrkt. Han dömdes därför för ringa narkotikabrott. Påföljden bestämdes till 30 dagsböter om 120 kronor, totalt 3 600 kronor. Vid straffmätningen togs hänsyn till att polisen hade beviljats skuldsanering. ■

Exempel på domar 2023

Polis dömdes till fängelse för våldtäkt

En polis åtalades för att med våld och tvång ha genomfört sexuella handlingar med målsäganden som med hänsyn till kränkningens art varit jämförliga med samlag.

Tingsrätten konstaterade att åtalet var styrkt och dömde mannen för våldtäkt. Påföljden bestämdes till fängelse i ett år och sex månader. Vid straffmätningen togs hänsyn till PAN:s yttrande om att mannen skulle förlora sin anställning som polis om han blev dömd.

Polis dömdes för misshandel

En polis åtalades för att ha misshandlat en person genom att tilldela honom ett eller flera knytnävsslag i ansiktet i samband med att personen påstods ha kastat sten på en fönsterruta. Polisen erkände att han utdelat ett slag mot personen men bestred ansvar för brott, i första hand på den grunden att han trädde i tjänst och därför haft rätt att använda våld och i andra hand påstod polisen att han handlat i nödvärn.

Tingsrätten konstaterade att det inte var visat att polisen trätt i tjänst bland annat därför att han inte rapporterat händelsen till sin förman. Inte heller hade polisen handlat i nödvärn, ansåg tingsrätten. Polisen dömdes för misshandel och påföljden bestämdes till villkorlig dom. Hänsyn togs till PAN:s yttrande att polisen skulle skiljas från sin anställning om han dömdes för misshandel som inte var ringa. Dessutom skulle han betala 8 400 kronor i skadestånd.

Domare dömdes för olaga förföljelse, olaga hot och ofredande

En domare åtalades för att ha skickat cirka 300 mejl till en kvinna som han tidigare haft en relation till trots att han känt till att hon inte ville ha kontakt med honom. Flera av mejlen hade ett hotfullt innehåll. Han hade även skickat mejl till kvinnans bror med innebörd att han skulle döda eller skada honom.

Tingsrätten konstaterade att det måste ha varit uppenbart för domaren att kvinnan inte ville ha någon kontakt med honom bl.a. för att hon hade försökt få ett kontaktförbud och genom att polisanmäla honom. Vidare bedömde tingsrätten att mejlen på grund av innehåll och frekvens varit hänsynslösa och kunde förväntas kränka kvinnans och hennes brors frid på ett kännbart sätt. Mot bakgrund av det ansåg tingsrätten att domaren hade gjort sig skyldig till ofredande. Tingsrätten konstaterade även att åtalet om olaga hot och olaga förföljelse var styrkt. Påföljden bestämdes till villkorlig dom. Vid straffmätningen beaktades att domaren kunde antas bli avskedad. Dessutom skulle han betala skadestånd till kvinnan om 40 000 kronor och 20 000 kronor till hennes bror.

Polis dömdes för bokföringsbrott

En polis åtalades för att ha underlåtit att bokföra affärs- händelser och upprätta eller bevara underlag för varje affärshändelse i samband med utyrning av lägenheter i näringsfastigheter.

Tingsrätten konstaterade att polisen av oaktamhet hade gjort sig skyldig till bokföringsbrott. Brottet ansågs inte vara ringa. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 70 dagsböter om 290 kronor, totalt 20 300 kronor.

Två poliser frikänns från tjänstefel

Den ena polisen åtalades för att ha beslutat och verkställt kroppsvisitation av en person trots att laga stöd saknades. Den andra polisen åtalades för att ha deltagit i verkställigheten av kroppsvisitationen. Brottsmiss-tanken som föranledde att kroppsvisitationen genomfördes avsåg ringa narkotikabrott genom innehav.

Tingsrätten inledde med att konstatera att det för kroppsvisitation krävs att det finns anledning att anta att ett brott har begåtts på vilket fängelse kan följa och att det ska vara fråga om ett visst angivet brott. I det här fallet fanns det en misstanke om ringa narkotikabrott, vilket ansågs vara ett tillräckligt specifikt angivande av brottet. Vidare konstaterade tingsrätten att för att en kroppsvisitation ska få genomföras måste personen vara skäligen misstänkt för brottet. I det här fallet var misstankarna allmänt hållna konstaterade tingsrätten. Därför saknades laga grund för att kroppsvisitera personen, varför poliserna ansågs ha åsidosatt vad som gällde för uppgiften vid myndighetsutövning. Poliserna dömdes för tjänstefel och påföljden bestämdes till 30 dagsböter om 260 kronor, 7 800 kronor, för den ena polisen och 30 dagsböter om 640 kronor, 19 200 kronor, för den andra polisen. Hovrätten fann däremot att poliserna inte hade varit personligt oaktsamma. Inledningsvis konstaterade hovrätten att begreppet "skäligen misstänkt" inte är klart definierat och pekade även på vissa otydligheter i undervisningsmaterialet på området. Hovrätten konstaterade vidare att det inte kunde uteslutas att den ena polisen i sin praktiska tjänstgöring fått uppfattningen att det sätt på vilket hon bedömde graden av misstanke i detta fall var korrekt. Vidare beaktades att den överordnade polisen inte hade några invändningar mot hennes bedömning och att bedömningen gjordes under viss tidspress. Vad gällde den andra polisen konstaterade hovrätten bl.a. att han i hög grad förlitat sig på den andra polisens erfarenhet från motsvarande arbetsuppgifter inom lokalpolisområdet. Vid en samlad bedömning kom hovrätten fram till att utredningen inte var tillräcklig för att slå fast att poliserna varit medvetna om risken för att de åsidosatte vad som gällde för uppgiften eller att de borde ha insett att de gjorde det. Därför frikände hovrätten de båda poliserna från tjänstefel.

Polis dömdes för misshandel

En polis åtalades för misshandel då han påstods ha tilldelat en person knytnävsslag mot käken/ansiktet med smärta och ömhet som följd. Gärningen ägde rum i samband med att målsäganden var frihetsberövad och försedd med handfängsel inne i polisens arrestlokal.

Tingsrätten konstaterade att gärningen var styrkt och att slaget utdelades med avsiktsuppsåt. Vidare konstaterade tingsrätten att polisen inte hade handlat i nödvärn. Enligt PAN skulle polisen skiljas från sin anställning om han dömdes för misshandel som inte var ringa. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 100 dagsböter om 250 kronor, totalt 25 000 kronor. Hovrätten ändrade domen i fråga om påföljd på så sätt att hovrätten förenade den villkorliga domen med samhällstjänst 50 timmar, i stället för dagsböter. Om fängelse i stället hade valts som påföljd, skulle fängelse en månad ha dömts ut.

Polisstudent dömdes för sexuellt ofredande

En polisstudent åtalades för att ha ofredat en annan polisstudent på ett sätt som kunde förväntas kränka hennes sexuella integritet i samband med en examensfest. Polisstudenten hade tagit på en studiekamrats rumpa och fört upp hennes klänning så att hennes rumpa visades för flera personer på festen.

Tingsrätten konstaterade att polisstudentens agerande hade skett utan förvarning och på en fest inför flera andra personer utan att polisstudenten på något sätt förvissat sig om att hans handling var välkommet. På grund av det ansågs gärningen ha varit ägnad att kränka den andra polisstudentens integritet. Han dömdes därför för sexuellt ofredande. Påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 50 kronor, totalt 2 000 kronor. Dessutom skulle han betala 8 350 kronor i skadestånd. Vid straffmätningen togs hänsyn till att det fanns en risk att han inte skulle komma att få börja sin aspiranttjänstgöring.

Polisanställd dömdes för missbruk av handling

En polisanställd åtalades för att ha kompletterat sin ansökan till polisutbildningen och till en tjänst inom Polismyndigheten med falska betygskopior.

Tingsrätten fann åtalet styrkt och konstaterade att handlingarna hade inneburit fara i bevishänseende. Mannen dömdes för missbruk av handling i två fall. Påföljden bestämdes till 120 dagsböter om 280 kronor, totalt 33 600 kronor.

Polis dömdes för försök till bedrägeri

En polis åtalades för att i samförstånd med sin man ha anmält ett halsband värt 128 500 kronor försvunnet fast så inte var fallet. Försäkringsbolaget beslutade att avslå ansökan om försäkringsersättning, eftersom det inte ansågs bevisat att förlusten av halsbandet hade inträffat.

Tingsrätten fann inte åtalet styrkt och frikände därför polisen. Hovrätten konstaterade att det var ställt utom rimligt tvivel att det förlustanmälda halsbandet inte var försvunnet vid tidpunkten för skadeanmälan. Därför överensstämde inte skadeanmälan till försäkringsbolaget med de verkliga förhållandena. Polisen och hennes man ansågs därför ha försökt att vilseleda försäkringsbolaget att felaktigt utbetala ersättning till dem om 100 000 kronor. Hovrätten ändrade tingsrättens dom och dömde de båda för försök till bedrägeri. Påföljden bestämdes för polisen till villkorlig dom. Att påföljden inte förenades med dagsböter motiverades med att polisen skulle komma att förlora sin anställning.

Nämndeman dömdes för sexuellt ofredande och våldtäkt

En nämndeman åtalades för att ha ofredat en målsägande på ett sätt som kunde förväntas kränka hennes sexuella integritet och för att ha genomfört en sexuell handling mot en annan målsägande som med hänsyn till kränkningens art var jämförlig med samlag.

Tingsrätten ansåg att åtalet var styrkt och dömde nämndemannen till fängelse i två år. Han skulle även betala 8 350 kronor i skadestånd till den ena målsäganden och 115 000 kronor till den andra. Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

Poliser dömdes till ett års fängelse för olaga frihetsberövande, misshandel, falsk angivelse och hemfridsbrott. En polis dömdes även för dataintrång

Hustrun till en man hade kontaktat polisen och uppgett att mannen var berusad och trakasserade familjen men att han inte var våldsam. Operatören förklarade att polisen inte kunde hämta hennes man bara för att han var berusad i sin bostad men skickade ändå en polispatrull till platsen för att prata med kvinnan som då befann sig hos en granne. Poliserna gick sedan till parets gemensamma bostad där mannen befann sig. Efter att poliserna under en längre tid försökt få mannen att öppna dörren krossades en ruta i dörren. De två poliserna öppnade då dörren och klev in i lägenheten där de spredde OC-sprej på mannen samt lade ner honom och satte på honom handfängsel. Händelsen filmades genom mannens kamera som var uppsatt i hallen. Poliserna grep mannen och anmälde honom för hot mot tjänsteman, trots att mannen inte hotat dem.

Tingsrätten ansåg att det var bevisat bortom rimligt tvivel att poliserna hade angett målsäganden till åtal för hot mot tjänsteman trots att de vetat om att han var oskyldig till detta brott. Vidare fann tingsrätten att de hade haft uppsåt till att målsäganden skulle dömas för brottet. De hade därmed gjort sig skyldiga till falsk angivelse. Eftersom poliserna hade berövat mannen friheten genom att gripa honom trots att han inte var misstänkt dömdes poliserna för olaga frihetsberövande som inte var mindre grovt. Tingsrätten konstaterade vidare att poliserna använt våld när de gripit mannen och sprutat OC-sprej på honom utan att det fanns lagliga förutsättningar för detta och att de därmed gjort sig skyldiga till misshandel. Slutligen hade poliserna olovligen och utan att ha haft laga befogenhet trängt in i mannens bostad varför de även dömdes för hemfridsbrott. En av poliserna dömdes även för dataintrång för att ha gjort slagningar i Polismyndighetens it-system som inte varit nödvändiga för hans arbetsuppgifter.

Påföljden bestämdes till fängelse i ett år. Vid straffmätningen tog tingsrätten hänsyn till personalansvarsnämndens yttrande att mycket talade för att poliserna skulle avskedas. Poliserna ålades även att solidariskt betala 116 100 kronor i skadestånd.

Hovrätten ändrade tingsrättens domslut endast på så vis att skadeståndet bestämdes till 105 500 kronor.

Polis dömdes för dataintrång (19 fall)

En polis åtalades för dataintrång då han vid 19 tillfällen påstods ha gjort slagningar i polisens it-system som inte var nödvändiga för utförandet av hans arbetsuppgifter.

Tingsrätten konstaterade att polisen uppsåtligen hade gjort slagningarna trots att de inte varit nödvändiga för utförandet av hans arbetsuppgifter. Han dömdes därför för dataintrång. Påföljden bestämdes till 30 dagsböter om 460 kronor, totalt 13 800 kronor. Vid straffmätningen beaktades att Polismyndighetens personalansvarsnämnd hade yttrat att polisen skulle komma att skiljas från sin anställning vid en fällande dom. Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

Polis dömdes till fängelse för grovt barnpornografibrott och kränkande fotografering

En polis åtalades för att ha innehaft och betraktat barnpornografiskt material. Materialet bestod av 71 113 bilder varav 4 130 bilder klassades som grovt barnpornografiskt material. Han åtalades även för att olovligen och i hemlighet vid upprepade tillfällen ha fotograferat en person när hon befann sig inomhus i en bostad.

Tingsrätten konstaterade att polisens innehav av barnpornografiskt material var styrkt. Även om flertalet filer var raderade ansågs polisen ha innehaft dessa, eftersom filerna varit möjliga att återskapa. Tingsrätten konstaterade att det även var utrett att två av bilderna hade framställts av mannen då han hade monterat in en bild på en närstående som var under 18 år i pornografiska bilder. Polisen ansågs ha haft uppsåt och dömdes för grovt barnpornografibrott. Vidare konstaterade tingsrätten att åtalet om kränkande fotografering var styrkt och han dömdes därför även för kränkande fotografering. Påföljden bestämdes till fängelse i ett år och fyra månader. Dessutom ålades han att betala skadestånd om 10 000 kronor. Mannen jobbade inte kvar i Polismyndigheten när domen meddelades.

Polisanställd dömdes för urkundsförfalskning och tjänstefel

En polisanställd åtalades för urkundsförfalskning och i andra hand osant intygande samt tjänstefel. Hon påstods ha lagt till en mening i en förhörsutskrift om delgivande av misstanke om brott trots att den misstänkte inte hade underrättats om detta. Den utfyllda förhörsutskriften, vilken därmed innehöll osanna uppgifter, hade därefter tagits in i ett förundersökningsprotokoll som efter slutdelgivning redovisats till åklagare.

Tingsrätten ansåg att det inte var bevisat att den misstänkte inte hade delgivits misstanke om brottet och frikände henne därför. Hovrätten konstaterade till skillnad från tingsrätten att det var styrkt att någon delgivning inte hade skett. Bland annat talade den omständigheten att hon gjorde tillägget om delgivning i protokollet först efter att åklagaren påtalat bristen och att meningen lagts till i början av förhöret som är ett dialogförhör. Därför ändrades tingsrättens dom på så sätt att kvinnan dömdes för urkundsförfalskning och tjänstefel. Påföljden bestämdes till villkorlig dom med 40 dagsböter om 240 kronor, totalt 9 600 kronor.

Poliser dömdes för tjänstefel och osant intygande men frias från falsk tillvitelse

Två poliser åtalades för att ha genomfört en provokativ åtgärd utan att det redovisats samt låtit en person som inte var polis delta och närvara i provokationen.

Tingsrätten dömde poliserna för tjänstefel och påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 340 kronor, totalt 13 600 kronor. Den tredje polisen dömdes för osant intygande och två fall av tjänstefel, men friades från åtalet om falsk tillvitelse. Påföljden bestämdes till villkorlig dom. Hänsyn togs till att polisen antagligen skulle komma att skiljas från sin anställning mot bakgrund av PAN:s yttrande. Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

Arrestantvakt dömdes för sexuellt ofredande

En arrestantvakt åtalades för sexuellt ofredande då han påstods ha agerat på ett sätt som kränkte målsägandens sexuella integritet. Målsäganden var vid tillfället intagen i en cell på arresten.

Tingsrätten ansåg att åtalet var styrkt och dömde arrestantvakten för sexuellt ofredande. Påföljden bestämdes till 50 dagsböter om 400 kronor, totalt 20 000 kronor.

Vid straffmätningen togs hänsyn till att en fällande dom sannolikt skulle leda till att arrestantvaktens väktarlegitimation återkallades. Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att dagsbotsbeloppet bestämdes till 200 kronor, totalt 10 000 kronor.

Gränskontrollant dömdes för tjänstefel

En gränskontrollant åtalades för att ha underlåtit att lämna fullständiga uppgifter om sina iakttagelser i samband med att en person varit föremål för viss inresekontroll. Underlåtenheten bestod i att gränskontrollanten inte upprättade en fullständig rapport genom att utelämna uppgift om passagerarens medresenär, som var en kollega till honom.

Tingsrätten konstaterade att det var klarlagt att gränskontrollanten hade utelämnat uppgifter i sin rapportering. Däremot ansåg inte tingsrätten att han uppsåtligt utelämnat uppgifterna. Den oaktsamhet som gränskontrollanten hade uppvisat ansågs vidare inte vara så allvarlig att den skulle föranleda ansvar för tjänstefel, bland annat med hänvisning till att arbetssituationen varit pressad. Åtalet ogillades därför.

Hovrätten konstaterade inledningsvis att den delade tingsrättens bedömning att gränskontrollanten på objektiva grunder gjort sig skyldig till tjänstefel. Till skillnad från tingsrätten konstaterade hovrätten att det var styrkt att gränskontrollanten måste ha förstått att hans uppgift var att lämna information om medresenären i rapporten och att han avsiktligt underlät att göra det. Därmed begick han gärningen uppsåtligt och gärningen ansågs inte som ringa. Därför dömde hovrätten gränskontrollanten för tjänstefel.

Påföljden bestämdes till 80 dagsböter om 270 kronor, totalt 21 600 kronor. Vid bedömningen av straffvärdet togs hänsyn till att gränskontrollanten utelämnat uppgifter om en medresenär och inte om fokuspersonen och att han involverat sin gruppchef i den uppkomna situationen vilket med styrka talat emot att han skulle haft en initial avsikt att undanhålla uppgifter om medresenären i rapporten.

Polis dömdes för rattfylleri och grovt rattfylleri

En polis åtalades för att ha kört personbil efter att ha använt narkotika (kodein) i sådan mängd att det under eller efter färden har funnits narkotika kvar i hennes blod. Under färden var hon så pass påverkad av narkotikan att hon inte kunde framföra fordonet på ett betryggande sätt. Hon åtalades även för att haft en alkoholkoncentration i blodet som uppgick till 1,84 promille.

Tingsrätten konstaterade att åtalen var styrkta och dömde kvinnan för rattfylleri och grovt rattfylleri. Tingsrätten konstaterade att brottslighetens straffvärde motsvarade fängelse i två månader. I detta fall ansåg tingsrätten att kvinnans hälsoproblem hade ett tydligt samband med de brott hon dömdes för och att det var tydligt att hon var i behov av stöd och hjälp. Det fanns därför särskilda skäl att bestämma påföljden till skyddstillsyn istället för fängelse. Skyddstillsynen förenades även med en föreskrift om att hon skulle genomgå den vård som frivården i samråd med läkaren beslutade om. Till följd av detta skulle hon även komma att förlora sin anställning inom Polismyndigheten. Hovrätten fastställde tingsrättens dom. ■

4

Avdelningens verksamhetsområden

4.1 Ärendesamordning

Vid ärendesamordningsenheten sker den initiala hanteringen av de brottsanmälningar som kommer in till SU. Vid enheten uppmärksammas exempelvis om flera brottsmisstankar riktas mot en enskild person eller vilket brottsområde som misstankarna rör.

När en brottsanmälan har inkommit bereder enheten ärendet för beslut av åklagare om att inleda förundersökning eller inte. På så sätt skapas ett robust beslutsunderlag till SÅK:s beslut och i de fall ärendena ska utredas vidare fördelas de i nästa steg till någon av utredningsenheterna.

Ärendesamordningsenheten och utredningsenheterna överlämnar information om SU:s ärenden till Polismyndigheten genom grupperna för skiljande- och disciplinärenden (GSD) vid varje polisregion och även till Säkerhetspolisen i de fall anmälan är riktad mot anställda vid den myndigheten. När det gäller polisstudenter informeras HR-avdelningen. Detta för eventuell vidare arbetsrättslig utredning eller andra åtgärder.

Vid ärendesamordningsenheten handläggs även begäran om allmän handling. Intresset för SU:s verksamhet är stort och tillsammans med de sekretessprövningar som måste göras för att bedöma vad som kan lämnas ut utgör den verksamheten en del av de dagliga aktiviteterna som utförs vid enheten.

Ärendesamordningsenheten är placerad i Stockholm.

” De korta handläggningstiderna vid SU beror delvis på att många ärenden hanteras av ärendesamordningsenheten istället för att överlämnas till utredningsenheterna.

Anders Öström, chef för ärendesamordningsenheten

4.2 Utredning

Vid SU bedrivs utredningsverksamhet av de fyra utredningsenheterna och vid ärendesamordningsenheten. I de utredningar som SU hanterar är det alltid en åklagare som är förundersökningsledare, i de flesta fall vid SÅK. Detta är en skillnad från övrig polisverksamhet där polisanställda kan ha den rollen. Det är åklagaren som beslutar om förundersökning ska inledas eller inte och vilka utredningsåtgärder som ska vidtas. Samtliga åklagare vid SÅK är lägst chefsåklagare.

I vissa fall kan Riksåklagaren, JK eller JO vara förundersökningsledare i SU:s ärenden. Under 2023 har beslut tagits att SU ska utreda samtliga ärenden i vilka JK, eller den som JK har utsett att leda en förundersökning, begär biträde från Polismyndigheten. Utredning vid SU säkerställer en enhetlig och rättssäker hantering.

Vanliga åtgärder som utförs i förundersökningarna är att hålla förhör, samla bevis, analysera ekonomiska transaktioner och att skapa utredningsunderlag. Vid utredningsenheterna finns förutom utredarna också operativa analytiker med särskild kompetens att analysera och visualisera stora informationsmängder samt administrativa funktioner.

Åklagarna ger löpande direktiv om vilka utredningsåtgärder som ska vidtas i ärendena. Utredarna färdigställer också förundersökningsprotokollet. Att åklagare är förundersökningsledare innebär en kvalitetssäkring av SU:s utredningar.

När händelser inträffar utanför kontorstid har SU:s utredningsverksamhet beredskap dygnet runt, sju dagar i veckan parallellt med en åklagare vid SÅK. Detta innebär att vid händelser som uppstår utanför kontorstid finns det alltid en utredare vid SU som kan bistå åklagaren med att vidta utredningsåtgärder eller med annat stöd. Utredare i beredskap kan också vid behov påbörja utredningsarbetet på brottsplatsen.

Avdelningens utredningsenheter är placerade i Stockholm, Göteborg, Malmö och planeras att från och med 2024 etableras också i Uppsala.

Bildbevis hämtat från kameraövervakning är en allt viktigare del av utredningarna.

Plats: Drottninggatan, Stockholm

4.3 Underrättelse

SU:s underrättelseenhet arbetar med att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet. Enheten hanterar ärenden tills det finns anledning att anta att ett brott har begåtts. När ett ärende har kommit till ett sådant läge upprättas en anmälan som SU överlämnar till åklagare vid SÅK för beslut om förundersökning ska inledas eller inte.

Underrättelseinformation som berör polisanställda och som inte resulterar i en brottsanmälan överlämnas ofta till säkerhetsavdelningen. Sådan information kan exempelvis handla om olämpliga beteenden eller sårbarheter hos den enskilde som kan utgöra en säkerhetsrisk för Polismyndigheten.

Underrättelseenheten är placerad i Stockholm.

4.4 Spaning och ingripande

Spanings- och ingripandeenheten vid SU ger stöd åt både underrättelse- och utredningsverksamheten. Enheten har förmåga att utföra spaningsinsatser som löper under längre tid såväl som korta insatser med enstaka aktiviteter. Enheten är den resurs som primärt utför gripanden och tillslag i SU:s ärenden och är verksam i hela landet. Spaningsiakttagelser bidrar till viktig och ibland avgörande information som kan leda till att ett ärende snabbare avslutas. Samtidigt bidrar spaningsresurserna också till att nya brott kan upptäckas vilket medför att ärendena ibland växer och blir mer komplexa.

En självständig spanings- och ingripanderesurs bidrar till att säkerställa att SU kan agera så långt som möjligt i egna ärenden utan att riskera oberoendet och avskildheten från övrig polisverksamhet. Varje gång SU begär biträde från övriga Polismyndigheten innebär det att information om SU:s ärenden sprids utanför avdelningen. I de fall där det krävs finns dock möjlighet att begära ytterligare resurser från Polismyndigheten.

Spanings- och ingripandeenheten är placerad i Stockholm.

4.5 Bildanalys

SU:s bildanalysenhet hanterar bild- och filmmaterial som hämtas in i avdelningens utredningar. Att avdelningen har egen specialistkompetens på området bidrar till att oberoendet från övriga Polismyndigheten stärks och till att öka kvaliteten i de utredningar som avdelningen bedriver.

Behovet att hantera digital information i brottsutredningar ökar i takt med att övervakningskameror blir fler och att användningen ökar av enskilda polisers kroppsburna kameror. Bildanalysenheten har ett nära samarbete med övriga enheter på avdelningen men majoriteten av analysuppgifterna kommer från ärendesamordningsenheten. Under 2023 har enheten hanterat material i ett 50-tal förundersökningar varje månad.

Att tidigt i utredningsprocessen säkra film, foto eller ljudmaterial har stor betydelse för åklagarens beslut om att inleda förundersökning eller inte. I senare utredningsskeden utgör film- och bildmaterial viktigt bevisunderlag i allt fler ärenden. SU:s bildanalysenhet har sedan inrättandet 2022 därför bidragit till ökad rättssäkerhet för de inblandade i SU:s ärenden – både misstänkta och brottsoffer.

Bildanalysenheten är placerad i Stockholm.

4.6 Avdelningskansli

Avdelningskansliet har till uppgift att planera, följa upp och analysera avdelningens verksamhet. Kansliet ansvarar även för att sammanställa underlag och redovisningar till insyns- och regionpolisråd, rikspolischefen och regeringen. Vidare samordnar och stödjer kansliet ledningen och övriga enheter på flera områden, bland annat utredning- och lagföring, ekonomi, HR-frågor, kommunikation, juridik, internationell samverkan, utbildning och utvecklingsfrågor samt avdelningsgemensam administration. Kansliet ansvarar också för avdelningens beredskapsplanering och har under 2023 varit ansvarigt för ICIN:s sekretariat.

Avdelningskansliet är placerat i Stockholm. ■

5.1 Inriktning

SU tar varje år fram en strategisk rapport som beskriver och analyserar faktorer som påverkar avdelningens uppdrag på kort och lång sikt. Rapporten ligger till grund för beslut om ett antal strategiska inriktningar som är avdelningens övergripande verksamhetsmål. Inriktningarna ska stärka den operativa förmågan och bidra till framgång i verksamheten. Ledorden ”oberoende och kvalitet” ska genomsyra den strategiska planeringen och därmed arbetet med samtliga inriktningar.

Genom de strategiska inriktningarna skapas möjlighet för en långsiktig styrning av verksamheten, vilket är en förutsättning för att få den stabilitet som behövs för att arbeta effektivt. SU:s kansli har under året fortsatt att utveckla avdelningens styr- och uppföljningsprocess som ett led i att skapa förutsättningar för såväl det långsiktiga strategiska arbetet som arbetet på operativ nivå.

Mellan enheterna på SU finns en effektiv kommunikation och korta beslutsvägar. Det är gynnsamt för planeringen och uppföljningen av verksamheten och varje verksamhetsgrens perspektiv vägs in när strategiska inriktningar beslutas. Under hösten 2023 har planeringsdialoger genomförts inom varje enhet för att diskutera bland annat tvärfunktionell samverkan, belysa risker och lyfta nya utvecklingsidéer.

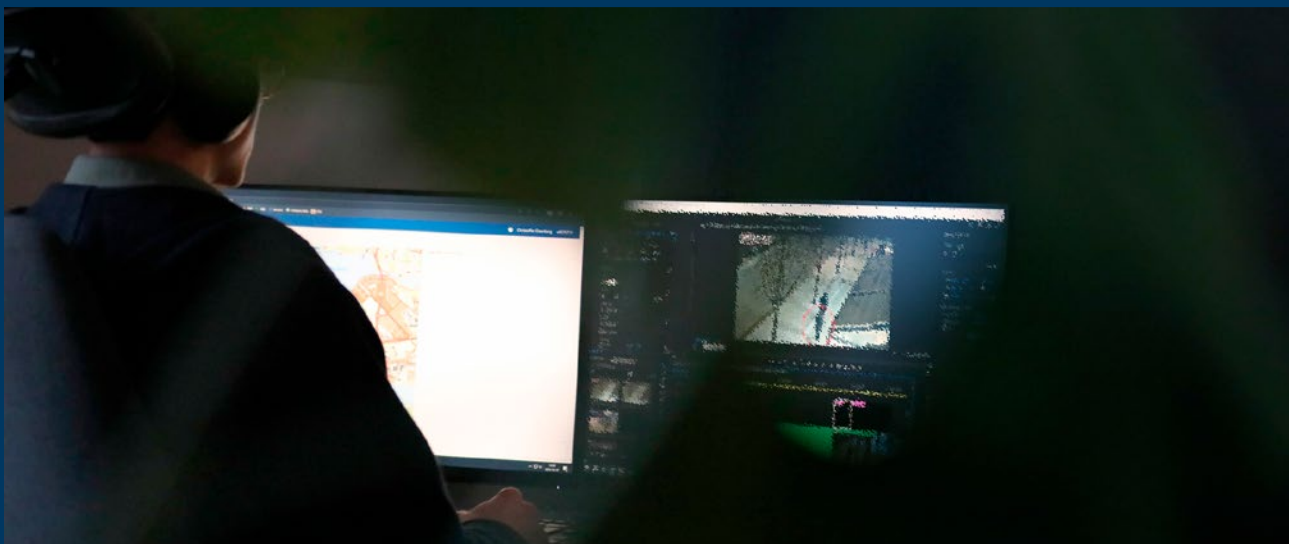
På detta sätt tydliggörs den röda tråden från regeringens styrning, via omvärldsfaktorer, till den verksamhet som bedrivs för att bidra till SU:s målsättningar och vidare till avdelningens återrapportering i årsrapporten.

Uppföljningen av verksamheten diskuteras vid ledningsgruppsmöten och kommuniceras inom avdelningen. En viktig del av uppföljningen är också de återkommande redovisningarna till regionpolisråden och Polismyndighetens insynsråd av avdelningens ärenden.

DE STRATEGISKA INRIKTNINGARNA:

- Behålla och stärka kompetensen.
- Öka förmågan att upptäcka och utreda brott.
- Kommunikation.
- Stärka det internationella samarbetet.
- Digitalisering.
- Helheten före delarna.

SU har under året genomfört aktiviteter inom samtliga områden, vilket har bidragit till den förflyttning som avdelningen gör för att vidareutveckla verksamheten. Fokus har främst varit att utveckla kompetensen inom olika områden och att ytterligare stärka den brottsutredande förmågan.

Geografiska ansvarsområden

Utredning Göteborg

Utredning Malmö

Utredning Uppsala

Utredning Stockholm

5.2 Behålla och stärka kompetensen

På SU arbetar utredare, handläggare, administratörer och analytiker med bred kompetens och erfarenhet av utrednings-, spanings-, administrations- och underrättelsearbete. De har specialistkunskap inom olika områden bland annat inom ekonomisk brottslighet, internetinhämtning och it-brottslighet. Kompetensförsörjning är en viktig del av de långsiktiga satsningar SU gör för att bibehålla, stärka och utveckla medarbetarna. Detta främjar även en sund och hälsosam arbetsmiljö samt kultur på arbetsplatsen.

Flera medarbetare vid avdelningen har vid olika tillfällen under året varit engagerade i kompetensutvecklande aktiviteter. Bland annat har arbetsrotation genomförts mellan avdelningens olika verksamheter och medarbetare har deltagit i olika utbildningar, både i Sverige och utomlands. Detta har stärkt avdelningens kompetens kring bland annat anti-korruptionsarbete och underrättelseverksamhet inom internutredning.

Under hösten genomförde ledningsgruppen en årlig strategisk kompetensförsörjningsplanering i syfte att identifiera långsiktiga kompetensbehov inom avdelningen. Inventeringen avser att bibehålla och utveckla avdelningens förmågor.

SU genomförde tillsammans med SÅK en gemensam höstkonferens för att förstärka samverkan och utbyta erfarenheter, samt att utveckla nya metoder för att upptäcka och utreda allvarlig brottslighet. Frågeställningar som var i fokus vid årets konferens rörde bland annat infiltration, insiderproblematik och säkerhetskultur.

Avdelningen föreläser också och bidrar med kunskaps-spridning inom verksamhetens olika specialistområden. Underrättelseenheten har bland annat genomfört föreläsningar för ICIN:s medlemmar kring hur dataanalys kan nyttjas effektivt i kombination med traditionella underrättelsemetoder för att nå framgång i arbetet.

5.3 Ökad förmåga att upptäcka och utreda brott

För att möta nya utmaningar sker ett kontinuerligt utvecklingsarbete i den brottsutredande verksamheten vid avdelningen. Kvaliteten och effektiviteten ska upprätthållas samtidigt som avdelningens oberoende från övriga Polismyndigheten innebär att avdelningen så långt som möjligt behöver vara självförsörjande på kritiska kompetenser, både med bredd och spets.

Under 2023 har avdelningen fortsatt att förstärka bildanalysenheten som omhändertar inkommande bild- och filmmaterial och också stärkt utredningskompetensen i ett antal brottskategorier som är områden med fördjupad kompetens vid utredningsenheterna.

Avdelningen har också tagit steg mot att införa en egen anmälningmottagning för att stärka oberoendet och öka kvaliteten på initiala uppgifter i en utredning. Syftet är att en individ exempelvis inte ska behöva kontakta sin lokala polisstation för att anmäla en anställd som begått brott utan istället kunna vända sig direkt till SU. Därmed kan också initiala utredningsåtgärder vidtas i omedelbar anslutning till anmälningstillfället vilket innebär kortare ledtider och ett stärkt brottsofferfokus. En egen anmälningmottagning kommer stärka SU:s oberoende och minska risken för att obehöriga får del av uppgifter.

Under året har flera projekt påbörjats där SU har sett att förmågan behöver stärkas, bland annat genom ny lagstiftning gällande hemliga tvångsmedel och de förändringar som trätt ikraft gällande nya regler om förhör i rättegångsbalken.

” En anmälningmottagning på SU är ett naturligt steg för att öka vårt oberoende, minska insynen i våra ärenden och öka tryggheten för medborgaren.

Mikael Ekman, avdelningskansliet

En polis dömdes för grovt tjänstefel (2 fall) men frikändes från tagande av muta.

Den andra polisen dömdes för dataintrång (3 fall), anstiftan av grovt tjänstefel, grovt tjänstefel och brott mot tystnadsplikt men frikändes från ett fall av dataintrång

En polis åtalades för att ha hållit förhör i en mordutredning som han inte var involverad i. Varken åklagaren eller någon annan som var involverad i utredningen hade gett direktiv/instruktion till polisen att hålla förhöret. Förhöret ägde rum på försvarsadvokatens kontor och dokumenterades inte. Polisen använde också medvetet oriktig uppgift vid förhöret genom att säga att han arbetade med polisens underrättelseverksamhet trots att det inte var sant. Åklagaren informerades inte heller om förhöret i efterhand. Vidare åtalades polisen för grovt tjänstefel genom att i samförstånd med en annan polis bl.a. inte ha protokollfört eller på annat sätt antecknat det beslag som gjordes och inte heller ha informerat åklagaren. Han åtalades även för tagande av muta då han mottagit och begärt otillbörliga förmåner från försvararen.

Den andra polisen åtalades för att ha gjort otillåtna slagningar på en nära anhörig i polisens it-system. Hon åtalades även för att ha förmått den förstnämnda polisen att begå det grova tjänstefelet som avsåg förhöret. Vidare åtalades hon för grovt tjänstefel genom att i samförstånd med kollegan bl.a. inte ha protokollfört eller på annat sätt antecknat det beslag som gjordes och inte heller ha informerat åklagaren. Hon åtalades även för att ha röjt uppgifter i mordutredningen som hon varit skyldig att hemlighålla.

Tingsrätten dömde den ena polisen för grovt tjänstefel (2 fall) men frikände honom för tagande av muta. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 160 dagsböter om 400 kronor, 64 000 kronor. Vid straffmätningen togs hänsyn till PAN:s yttrande om att han skulle komma att skiljas från sin anställning vid händelse av en fällande dom för grovt tjänstefel. Han hade även stängts av från sitt arbete vid polisen i avvaktan på dom. Den andra polisen dömdes för tre fall av dataintrång, anstiftan av grovt tjänstefel, grovt tjänstefel och brott mot tystnadsplikt, men hon frikändes från ett fall av dataintrång. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 160 dagsböter om 340 kronor, totalt 54 400 kronor. Vid straffmätningen togs hänsyn till att polisen sagt upp sig med anledning av brottsmisstankarna mot henne.

5.3.1 Brottsområden med fördjupad kompetens

Varje utredande enhet har sedan 2023 ansvar för ett eller flera brottsområden med så kallad fördjupad kompetens. Syftet är att stärka avdelningens förmåga att utreda brott som är komplicerade, omfattande eller sällan förekommande. Detta ska bidra till att säkerställa hög kvalitet i utredningsarbetet vid avdelningen och att oberoendet mot Polismyndigheten bibehålls.

Varje enhet är ansvarig för att omvärldsbevaka sitt område. Det kan ske genom exempelvis utbildning, genomgång av aktuella styrdokument, internationella erfarenheter eller analys av lagstiftning och domar. Den kunskap som erhålls ska sedan förmedlas till övriga medarbetare vid SU.

OMRÅDEN MED FÖRDJUPAD KOMPETENS ÄR:

- Sexualbrott
- Barnpornografibrott
- Trafikbrott
- Brott i nära relation
- Dataintrång
- Brott mot tystnadsplikt
- Narkotikabrott
- Brott inom tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden
- Ekobrott

Under 2023 har beslut tagits om att SU:s utredningsenhet i Stockholm ska utreda samtliga ärenden gällande brott mot tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen som leds av Justitiekanslern.

” Ekonomisk brottslighet är ett prioriterat område för SU. Utredningsförmågan har stärkts under året, vilket ytterligare har ökat avdelningens oberoende.

Mats Sandahl, chef för utredningsenhet Uppsala

Polis dömdes för köp av sexuell tjänst

En polis åtalades för att vid två tillfällen ha skaffat sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning. Mannen dömdes för köp av sexuell tjänst i två fall.

Påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 200 kronor. Vid straffmätningen togs hänsyn till att PAN hade uppgett att han skulle komma att skiljas från sin anställning vid händelse av fällande dom. Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

Hovrätten friade polis från barnfridsbrott men dömdes honom till fängelse för bl.a. misshandel och försök till grov misshandel

En polis åtalades för att ha misshandlat sin sambo genom att kasta ner henne på golvet. I rummet fanns även sambons son. Dessutom påstod åklagaren att polisen vid flera tillfällen hade försökt att köra på två poliser. Polisen misstänktes även ha kört rattfull då alkoholkoncentrationen i hans blod uppgick till 1,71 promille. Polisen åtalades även för att ha haft en kniv och en batong på allmän plats trots att det inte var befogat.

Tingsrätten ansåg att åtalet var styrkt i sin helhet och dömdes polisen för misshandel, barnfridsbrott, försök till grov misshandel, grovt rattfylleri, våldsamt motstånd och brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål. Påföljden bestämdes till fängelse i 1 år och 9 månader. Vid straffmätningen togs hänsyn till PAN:s uttalande om att polisen skulle komma att förlora sin anställning vid fällande dom. Dessutom bestämdes att polisen skulle betala skadestånd till målsägandena med sammanlagt 50 000 kronor jämte ränta. Hovrätten ändrade tingsrättens domslut på så vis att polisen frikändes från åtalet för barnfridsbrott, eftersom domstolen inte fann det utrett att barnet bevittnat våldet. Därför befriades polisen även från att betala skadestånd till barnet. Påföljden sattes ned till fängelse i ett år.

Anställd hos Åklagarmyndigheten dömdes för grovt bokföringsbrott och bokföringsbrott av normalgraden

En anställd inom Åklagarmyndigheten åtalades för grovt bokföringsbrott i tre fall och i andra hand för bokföringsbrott av normalgraden och försvårande av skattekontroll samt för ytterligare två fall av bokföringsbrott av normalgraden.

Tingsrätten konstaterade att det förekommit brister i bokföringen och det var styrkt att mannen agerat med uppsåt. Tingsrätten dömdes honom för grovt bokföringsbrott i två fall och tre fall av bokföringsbrott av normalgraden. Däremot frikändes han från åtalet om försvårande av skattekontroll. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och samhällstjänst om 200 timmar. Dessutom meddelades han näringsförbud i tre år.

Polis dömdes till fängelse för grovt barnpornografibrott

En polis åtalades för att ha innehaft, spridit och framställt barnpornografiskt material.

Tingsrätten konstaterade att det rörde sig om mycket omfattande material och att brottet redan av det skälet rubriceras som grovt. Därtill innehöll materialet även bilder där barnen var särskilt unga och utsattes för våld och tvång och utnyttjades på ett särskilt hänsynslöst sätt. Tingsrätten fann att brottet bestod av innehav och spridning och dömdes mannen till fängelse i ett år och nio månader. Vid straffmätningen togs hänsyn till att polisen förlorat sitt arbete och även fått utstå trakasserier. Hovrätten fastställde tingsrättens dom. Till skillnad från tingsrätten ansåg inte hovrätten att den omständighet att mannen hade fått utstå trakasserier skulle påverka straffmätningen. Men med hänsyn till att polisen förorsakats betydande men till följd av att han hade förlorat sin anställning instämde hovrätten ändå i tingsrättens bedömning av straffmätningens värde. När det gällde påföljdsvalet ansåg hovrätten att det med hänsyn till brottslighetens art och det höga straffmätningens värde var uteslutet med en annan påföljd än fängelse.

5.3.2 Korruption

I arbetet med att bekämpa korruption ligger fokus särskilt på internationell samverkan med SU:s motsvarigheter i andra länder. Representanter från SU deltog i november på den årliga antikorrupcionskonferensen som arrangerades av EU-nätverket European Partners Against Corruption och European contact-point network against corruption (EPAC/EACN).

I slutet av 2023 inleddes ett arbete med att förstärka SU:s förmåga att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda korruption, insiderverksamhet och infiltration. En arbetsgrupp med två medarbetare har fått i uppdrag att driva projektet vilket kommer att redovisas under 2024.

Domstolsanställd dömdes för brott mot tystnadsplikt, dataintrång, grovt brott mot tystnadsplikt och grovt dataintrång, men frikändes från brott mot tystnadsplikt

En handläggare vid domstolen åtalades för att uppsåtligen ha röjt sekretessbelagda uppgifter. Røjandet bestod i att hon lämnade uppgifterna till en kriminellt belastad person som inte hade rätt att ta del av dem och som direkt eller indirekt var föremål för de uppgifter som røjandet avsåg. Hon åtalades även för att ha låtit den kriminellt belastade personen ta del av innehållet i domstolarnas verksamhetssystem och även för att vid flera tillfällen ha delat sekretessbelagda uppgifter med andra personer som inte haft rätt att ta del av uppgifterna. Vidare åtalades hon för att ha gjort en olovlig slagning i domstolarnas verksamhetssystem som avsåg ett familjemål som handlades vid tingsrätten.

Tingsrätten konstaterade att det var ställt utom rimligt tvivel att kvinnan hade röjt sekretessbelagda uppgifter på så sätt som åklagaren gjort gällande. För detta talade det samlade bevisvärdet.

Gärningen ansågs vara av särskilt farlig art och därför rubricerades brottet som grovt. Tingsrätten konstaterade att handläggaren hade varit väl medveten om sin tystnadsplikt och att hon hade agerat avsiktligt. Hon dömdes därför för grovt brott mot tystnadsplikt. Vidare dömdes hon för ett grovt dataintrång, tre fall av brott mot tystnadsplikt och ett dataintrång.

Påföljden bestämdes till fängelse i ett år och nio månader. Hänsyn togs till Domstolsverkets personalansvarsnämnds yttrande om att nämndens preliminära bedömning var att domstolshandläggaren sannolikt skulle komma att avskedas från sin anställning om hon dömdes för de åtalade gärningarna. Personalansvarsnämnden har där efter upplyst tingsrätten om att ett ärende om avskedande har inletts. Dessutom dömdes hon att betala ett skadestånd om 10000 kronor till målsäganden.

5.4 Kommunikation

Kommunikation om SU:s verksamhet, uppdrag och roll i samhället stärker förtroendet för avdelningen, Polismyndigheten, rättsväsendet och i förlängningen demokratin. Kommunikation är därför en viktig del av avdelningens verksamhet. Att aktivt och tydligt kommunicera hur ärendegången ser ut och att avdelningen har egen spanings- och underrättelseverksamhet kan även ha en brottsförebyggande effekt och bidra till att avdelningen får in fler anmälningar om brott.

Medarbetarna vid SU är aktiva i att informera om SU:s verksamhet och uppdrag i olika sammanhang för interna och externa målgrupper. Riktade informationsinsatser har skett gentemot bland annat polisanställda, polisstudenter och Polismyndighetens insynsråd och regionspolisråd.

SU publicerar löpande referat på Polismyndighetens hemsida. De omfattar samtliga domar som rör de befattningshavare som SU utreder misstankar mot. SU publicerar även annan relevant information som till exempel hur ärendegången vid avdelningen ser ut. SU publicerar även ett urval av referaten i tidningen Svensk Polis. Syftet är att öka transparensen kring avdelningens verksamhet.

” Kommunikation och transparens är viktigt för att öka förståelsen för vårt uppdrag.

Miriam Istner-Byman, avdelningskansliet

Att hantera förfrågningar från media är också en viktig del av kommunikationsarbetet. När det finns behov genomför SU presskonferenser och andra kommunikationsinsatser tillsammans med SÅK.

Som ett led i SU:s brottsförebyggande arbete dokumenteras iakttagelser och erfarenheter från den egna brottsbekämpande verksamheten och de delas till Polismyndighetens olika verksamhetsgrenar. Syftet med detta är att uppmärksamma och återkoppla till Polismyndigheten i de fall SU har identifierat bristande rutiner, beteenden eller metoder som behöver förändras. Även internationellt sker vissa informationsinsatser från SU:s sida. I rollen som ansvarig för sekretariatet för det internationella nätverket Internal Criminal Investigations Network (ICIN) publicerar SU regelbundna nyhetsbrev som riktar sig till organisationens medlemmar.

5.5 Stärka det internationella samarbetet

SU har en väletablerad samverkan med sina internationella motsvarigheter till följd av ett tydligt och långsiktigt fokus och prioritering. SU är idag en stark och drivande aktör i det internationella etablissemanget vad gäller anti-korruption inom rättsväsendet med tyngdpunkt mot poliskorruption.

SU har utvecklat samverkan inom flera nätverk och organisationer, primärt inom Europa och med sina grannländer i Norden. Samverkan har bidragit till att inhämta kunskap och utbyta erfarenheter på både strategisk och operativ nivå. Målsättningen är att samverkan ska bidra till att enskilda medarbetare ska kunna göra ett bättre jobb i vardagen.

5.5.1 Internal Criminal Investigations Network (ICIN)

ICIN är ett nätverk för organisationer som är ansvariga för att förhindra, upptäcka och utreda brottsmisstankar mot polisanställda i sina respektive länder. Nätverket består i dagsläget av 31 organisationer från 27 länder och är det första internationella samarbetet i sitt slag. ICIN hade sitt konstituerande årsmöte på Europol i Haag i augusti 2022 och SU valdes till ordförande för nätverket fram till och med hösten 2024.

Avdelningschefen för SU är ordförande för ICIN:s styrgrupp som består av chefer för organisationer från Sverige, Nederländerna och Litauen. Ordförandeskapet innefattar även att driva ICIN:s sekretariat.

Nätverkets främsta syfte är att utbyta erfarenheter och metoder för att upptäcka och utreda poliskorruption inom medlemsländernas polisorganisationer. Det kan bidra till att stärka organisationernas förmåga att bedriva en effektiv verksamhet med hög kvalitet och därigenom öka förtroendet för de europeiska polisorganisationerna och Europol.

Som ett led i detta har ICIN:s utbytesprogram startats, där medlemmar kan träffas fysiskt och utbyta erfarenheter med varandra. Syftet med utbytesprogrammet är att höja kvaliteten på arbetet och stärka kapaciteten bland deltagarna samt att främja internationell samverkan och utveckla gemensam utbildning inom specifika ämnesområden. SU ansvarar för den arbetsgrupp som syftar till att etablera en säker kommunikationskanal för att kunna utbyta personuppgifter mellan medlemsorganisationerna. I detta arbete har nationella operativa avdelningen (Noa) och Europol bidragit och målsättningen är att medlemsorganisationerna ska ansluta sig till SIENA¹ i den utsträckning det är möjligt.

” SU har tagit ytterligare kliv på den internationella arenan och stärkt sin position som en ledande partner för att bekämpa korruption.

Stefan Andersson, avdelningskansliet

1 Secure Information Exchange Network Application (SIENA).

5.5.2 Det nordiska nätverket

De nordiska länderna har en lång tradition av ett starkt polis- och straffrättsligt samarbete.

Det nordiska nätverket syftar till att stärka samarbetet mellan internutredningsverksamheterna i Norden för att utbyta erfarenheter och diskutera gemensamma utmaningar och trender. Cheferna för verksamheterna genomför årliga möten och det finns en projektgrupp knuten till samarbetet.

I juni undertecknade cheferna för verksamheterna en avsiktsförklaring med syfte att främja och underlätta samarbetet mellan internutredningsverksamheterna i de nordiska länderna. Av avsiktsförklaringen framgår bland annat att de nordiska verksamheterna ska utbyta erfarenheter och bästa praxis, ordna studiebesök och vid behov inrätta särskilda arbetsgrupper med deltagare från de nordiska internutredningsverksamheterna.

Den nordiska samverkan är en viktig del i arbetet att framgångsrikt kunna hantera ärenden som korsar landsgränser och i det brottsförebyggande arbetet.

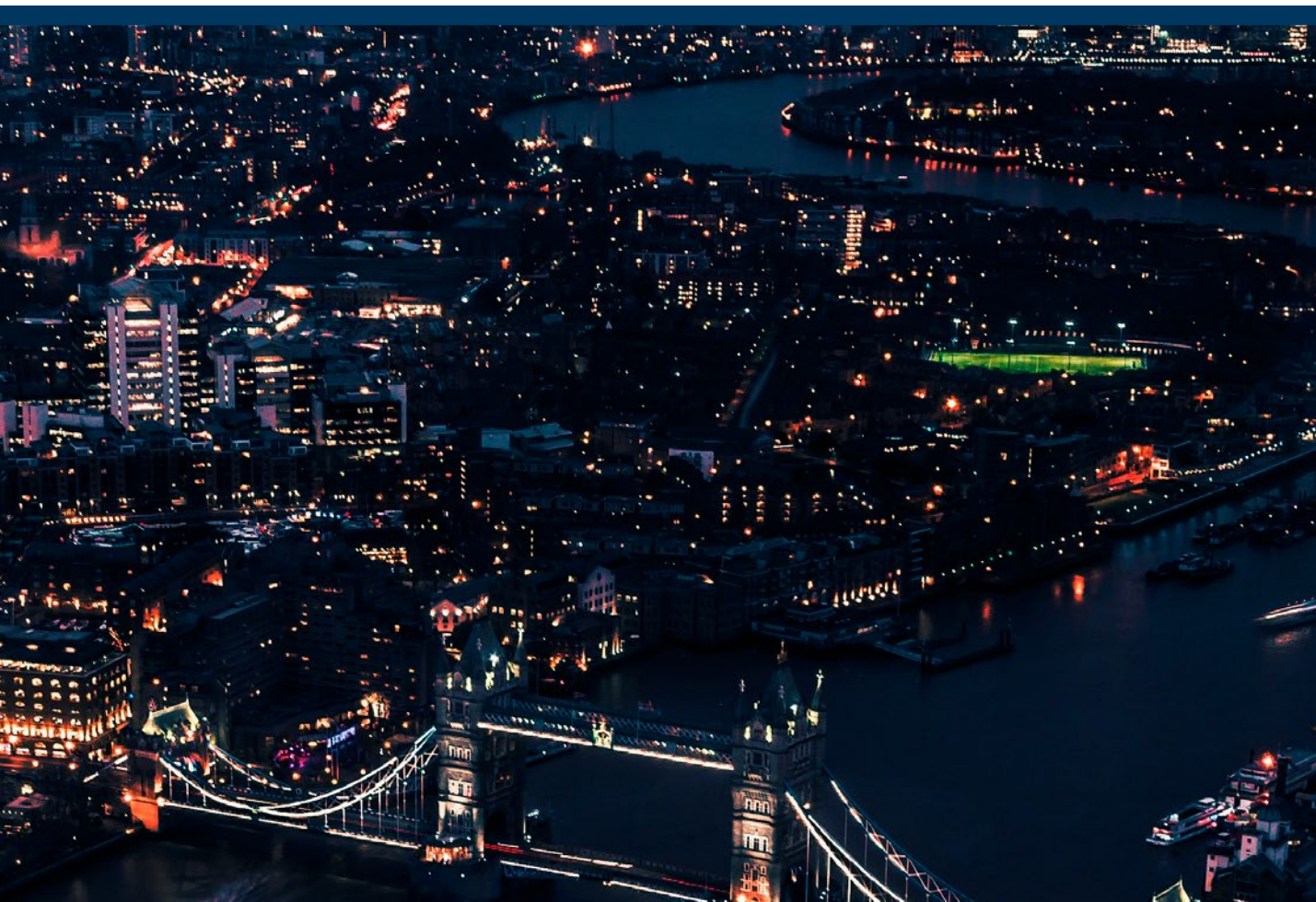

5.5.3 Internationella utbyten

Under hösten 2023 besökte medarbetare från SU Metropolitan Police Service Anti-Corruption Command i London. Syftet var att utbyta erfarenheter och metoder inom specifikt ”Domestic abuse and sexual offences”. Brott i nära relation är ett av SU:s fördjupningsområden och utredningsenheten i Malmö har ett huvudansvar för att inhämta aktuell kompetens och lagstiftning samt att sprida dessa erfarenheter till övriga utredningsenheter.

SU har under året varit värdar för flera internationella besök. Två av besöken, från spanska respektive nederländska internutredningsorganisationer, var del av utbytesprogrammet inom ICIN. Dessa besök har, utifrån specifika önskemål från de besökande organisationerna, huvudsakligen fokuserat på hur SU använder dataanalys för vårt strategiska brottsförebyggande arbete.

Utbyte har också skett mellan SU och irländsk polis för att dela erfarenheter och kunskaper om undermåttelsearbete inom internutredning. Samverkan skedde inom ramen för European Union Agency for Law Enforcement Trainings (CEPOL) utbytesprogram.

5.6 Digitalisering

Utvecklingsinsatser sker löpande för att digitalisera delar av ärendeflödet och därmed göra utredningsarbetet samt analys- och uppföljningsarbetet mer effektivt.

Avdelningens oberoende ställning gör att ärenden hanteras i ett särskilt utredningssystem (SU Durtvå), avskilt från övrig polisverksamhet. Det krävs också anpassade lösningar för en välfungerande uppföljning av de ärenden avdelningen utreder.

I samverkan med Polismyndighetens it-avdelning har därför ett nytt systemstöd driftsatts under 2023 som ger en effektivare verksamhetsplanering och en mer träffsäker uppföljning. Det bidrar också till en tydligare transparens för funktioner som behöver ha insyn i avdelningens verksamhet såsom regionpolisråden och Polismyndighetens insynsråd.

SU har sedan slutet av året ingått i en pilotdrift av ett digitalt transkriberingsverktyg. Det innebär att inspelade förhör automatiskt omvandlas från ljudfil till utskrivet dokument. Endast mindre redigeringar och godkännande krävs av förhørsledare. Förändringen innebär besparing av administrativa resurser och förkortar utredningstiden.

5.7 Helheten före delarna

Vid SU är det prioriterat att utredningskedjan är så effektiv och enhetlig som möjligt i varje steg i processen. Det är särskilt angeläget med anledning av det skyndsamhetskrav som ställs på SU:s utredningar. En stor del av de utvecklingsaktiviteter som beslutades för 2023 satte därför fokus på samarbetet mellan SU:s enheter internt och på den nära samverkan som avdelningen har med SÅK i varje ärende.

Under året har flera utredningar bedrivits vid utredningsenheterna där effektiv samverkan mellan SU:s olika verksamhetsgrenar varit en nyckelfaktor för ett framgångsrikt resultat. ■

” Tillsammans blir vi starkare och bättre rustade för framtiden.

Ulf Mörkås, chef för utredningsenhet Göteborg

Underrättelseenheten

Ärenden som inleds vid underrättelseenheten bygger exempelvis på inkomna tips till avdelningen eller att automatiska kontroller i polisens it-system indikerat avvikande aktivitet från anställda. Inhämtning, bearbetning och analys genomförs av underrättelseenheten och i ett antal ärenden under 2023 ledde detta vidare till att brottsanmälan upprättades.

Spanings- och ingripandeenheten

Spanings- och ingripandeenheten vid SU agerade i ca. 30 olika ärenden under 2023 och är verksamma över hela landet.

Spaningsinsatser genomförs både i underrättelseärenden som ett led i informationsinhämtningen och i brottsutredningarna där enheten ansvarar för de operativa insatser och ingripanden som avdelningen genomför.

Bildanalysenheten

Bildanalysenheten stöttar den utredande verksamheten med analyser av filmer och bildmaterial. Ofta är analyserna avgörande för åklagares bedömning om förundersökning ska inledas eller om ärendet kan avslutas i tidigt skede. Utredningstiden kortas och handläggningen effektiviseras.

I pågående förundersökningar utgör filmer och bilder därtill ofta avgörande bevisning.

Anmälningar

Majoriteten av anmälningarna som SU utreder kommer från allmänheten och mottas först av Polismyndigheten. Om ärendet rör någon befattningshavare som SU ska utreda överlämnas ärendet skyndsamt till SU. När ärendet överlämnats är det inte längre åtkomligt för övriga Polismyndigheten.

Ärendesamordningsenheten

SU:s ärenden bearbetas först av ärendesamordningsenheten där initiala utredningsåtgärder vidtas.

Beslutsunderlag tas fram till åklagare som inom en vecka ska fatta beslut om förundersökning ska inledas eller inte. Under 2023 innebar det att förundersökning inleddes i 20 procent av ärendena och att de lämnades vidare till SU:s utredningsenheter.

Ärenden där åklagare inte inleder förundersökning stängs och arkiveras.

Utredningsenheterna

Utredningsenheterna i Stockholm, Uppsala, Malmö och Göteborg bedriver ärendena i tät samverkan med Särskilda åklagarkammaren. I ett flertal utredningar under året har utbyten och samverkan också skett mellan utredningsenheterna, både med resurser och kompetens.

Särskilda åklagarkammaren

Särskilda åklagarkammaren (SÅK) beslutar om åtal ska väckas eller om förundersökningen ska läggas ner.

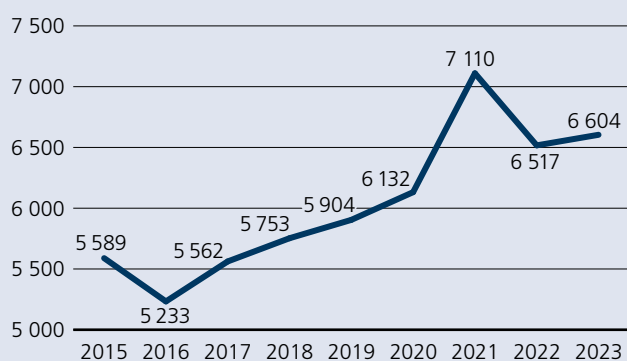
DOMAR

6.1 Inkomna ärenden

Under 2023 inkom 6 604 ärenden till SU vilket var något fler än året innan. Den långsiktiga trenden sedan 2015 visar en ökning av ärendeinflödet från år till år med i genomsnitt drygt två procent. Den kraftiga ökningen av anmälningarna som skedde 2021 och den efterföljande minskningen året därpå utgjorde undantag och ärendenivån har sedan dess återgått till en mer normal nivå.

FIGUR 1

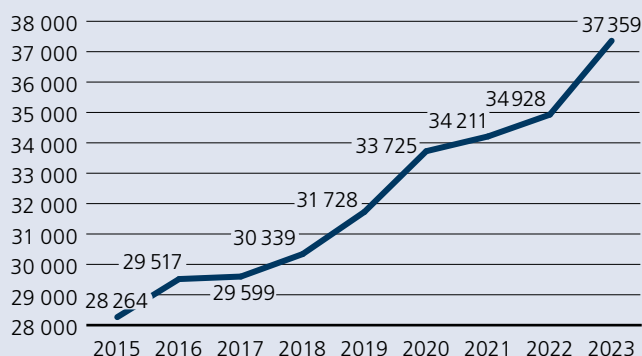
Antal inkomna ärenden till SU 2015–2023.

En viktig påverkande faktor för den långsiktiga ökningen av ärenden till SU är att antalet anställda i Polismyndigheten har ökat under samma period. Polisanställda utgör huvuddelen eller 66 procent av befattningshavarna inom SU:s ansvarsområde. Vid utgången av 2023 hade Polismyndigheten 37 359 anställda vilket innebär en ökning med drygt 7 000 under den senaste femårsperioden.

FIGUR 2

Antal anställda i Polismyndigheten.

Förutom att SU:s målgrupp ökar så är det svårt att fastslå vilka faktorer som påverkar ärendeinflödet enskilda år. Ett fåtal frekventa anmälare står för en oproportionerligt stor del av SU:s ärendeinflöde vilket kan påverka statistiken. De tio mest frekventa anmälarna stod 2023 för drygt fyra procent av anmälningarna.

Anmälningar som inkommer till SU riktas i 69 procent av fallen mot poliser och den andelen har minskat de senaste åren. Det beror dels på den nedgång i anmälningar som skett sedan peaken 2021, men också på att anmälningarna ökat mot andra grupper såsom civilanställda i Polismyndigheten, domare och åklagare. De kategorierna utgör var för sig små volymer men är sammantaget en större andel av anmälningarna än tidigare. För övriga grupper är förändringarna små över tid och de utgör en mycket liten andel av anmälningarna som inkommer till SU.

TABELL 1

Fördelningen av anmälningar till SU per befattningshavare 2021–2023.

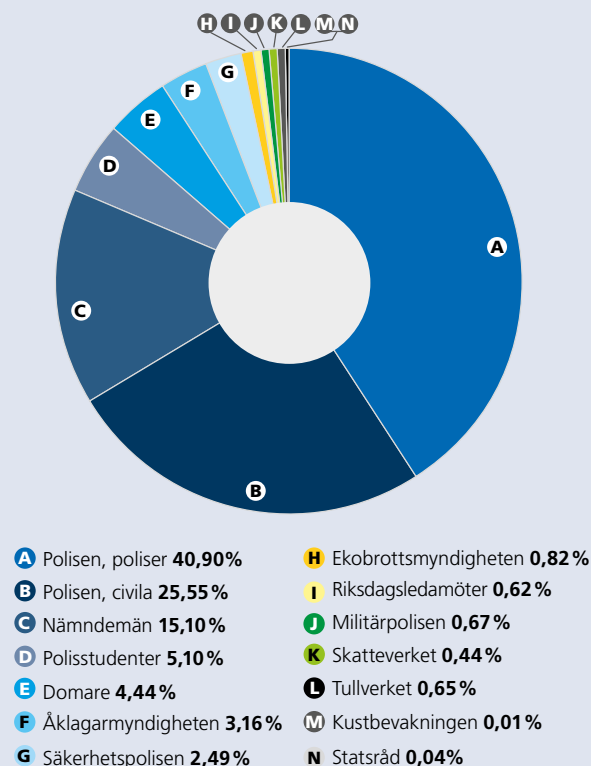
Myndighet	2021	2022	2023
Polismyndigheten			
– Polis	75,7 %	70,8 %	69,1 %
– Civilanställd	6,0 %	5,4 %	8,2 %
– Oklar anställning	6,4 %	9,9 %	9,9 %
– Polisstudent	0,6 %	0,8 %	1,1 %
Domstol	2,4 %	2,7 %	3,2 %
Åklagarmyndigheten	1,2 %	3,2 %	2,8 %
Riksdagsledamot, statsråd	1,0 %	1,2 %	0,8 %
Säkerhetspolisen	0,2 %	0,2 %	0,3 %
Övriga	0,9 %	1,1 %	1,7 %
Oklart i anmälan	5,5 %	4,7 %	2,9 %

Kategorin ”Polisen oklar anställning” utgör ärenden där det i anmälan är svårt att utläsa vilken befattning anklagelserna riktas mot. Anmälaren kan exempelvis uttrycka en vilja att upprätta en anmälan mot polisen som myndighet.

Sammanlagt finns det cirka 56 200 befattningshavare som omfattas av SU:s uppdrag. Fördelningen av dessa framgår i figur 3.

FIGUR 3

Befattningshavare som omfattas av SU:s uppdrag.

Poliser är klart överrepresenterade bland de ärenden som inkommer till SU. Det beror huvudsakligen på att poliser i högre grad än andra befattningshavare exponeras för situationer där de riskerar att anmälas i sin tjänsteutövning, inte minst för att de får använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd.

6.2 Brottskategorier

Fördelningen över brottskategorier av anmälda brott till SU visas i tabell 2.

TABELL 2

Brottskategorier anmälda brott 2021–2023.

Brottskategori	2021	2022	2023
Tjänstefel	55,2%	57,1%	55,5%
Dataintrång	10,0%	4,2%	10,6%
Våldsbrott	10,2%	11,3%	9,3%
Ofredande	2,8%	2,6%	3,3%
Stöld, snatteri	2,8%	3,1%	3,0%
Trafikbrott, rattfylleri	2,1%	3,9%	2,7%
Bedrägeri och ekobrott	2,6%	4,2%	2,2%
Sexualbrott	1,3%	1,7%	2,1%
Brott mot tystnadsplikt	1,9%	1,4%	1,3%
Brott i nära relation	1,2%	1,3%	1,1%
Skadegörelse	1,0%	1,1%	0,9%
Ärekränkning	1,5%	1,4%	0,9%
Narkotikabrott	1,0%	0,8%	0,7%
Olaga hot	1,1%	1,1%	0,7%
Övriga brott	5,3%	4,9%	5,6%

Tjänstefel är den vanligaste brottskategorin och utgör 55,5 procent av anmälda brott till SU. Det avser typiskt sett fall där anmälaren är missnöjd med polisens hantering av gripna personer eller anser att felaktiga beslut fattats i ett ärende. Näst vanligast brottskategorin är dataintrång följt av våldsbrott, ofredande och stöld.

Fördelningen över de olika brottskategorierna är jämn över tid med små förändringar mellan åren, även om enskilda kategorier kan öka eller minska. Exempel på det är dataintrång där det är vanligt att ärenden kan innehålla flera olika brott som skett vid olika tillfällen medan exempelvis en våldsbrottsanmälan i regel rör en enskild händelse.

Däremot finns skillnader mellan olika delar av landet. Det märks tydligast för kategorin våldsbrott som utgör som lägst tre procent av anmälningarna i region Nord och som högst 13 procent i region Syd.

Totalt sett inleddes förundersökning i 20 procent av de inkomna ärendena under 2023. Den nivå skiljer sig dock mycket mellan brottskategorierna. I anmälningar gällande narkotikabrott och sexualbrott inleddes förundersökning i 88 respektive 77 procent av ärendena medan beslut fattades om att inleda förundersökning i bara 10 procent av tjänstefelsärendena.

TABELL 3

Resultatmått 2015–2023.

År	Avslutade ärenden	Bearbetade ärenden*	Redovisade ärenden till åklagare	Utredningsandel**	Redovisningsandel***	Medelgenomströmningstid bearbetade ärenden (dagar)
2015	5 633	1 996	132	6,6 %	2,3 %	86
2016	5 222	1 383	94	6,8 %	1,8 %	78
2017	5 400	1 223	147	12,0 %	2,7 %	92
2018	5 486	1 540	121	7,9 %	2,2 %	81
2019	6 308	1 789	871	48,7 %	13,8 %	94
2020	6 135	1 225	162	13,2 %	2,6 %	74
2021	7 075	1 242	159	12,8 %	2,2 %	63
2022	6 523	1 452	227	15,6 %	3,5 %	82
2023	6 434	1 254	183	14,6 %	2,8 %	72

*Slutredovisade ärenden med inledd förundersökning.

** Antalet ärenden som redovisats till åklagare dividerat med antalet bearbetade ärenden.

***Antalet ärenden som redovisats till åklagare dividerat med antalet avslutade ärenden.

6.3 Ärendeflöde och resultatmått

Årliga nyckeltal för ärendeflödet redovisas i tabell 3.

Både bearbetade ärenden och ärenden som redovisats till åklagare var något färre 2023 än året innan. Bearbetade ärenden innebär avslutade ärenden där förundersökning hade inletts och det var 1 254 st, eller 198 färre än 2022. Minskningen är fördelad över flera olika brottkategorier. Ärenden som redovisades till åklagare var 44 färre 2023 än under 2022 och minskningen märks liksom för bearbetade ärenden för flera olika typer av brott.

Totalt avslutades 6 434 ärenden 2023 och antalsmässigt följer det i stort sett inflödet. Detta gör tillsammans med antalet redovisade och bearbetade ärenden att nyckeltalen utredningsandel och redovisningsandel visar på ett lite lägre resultat än året innan. Det är dock i linje med, eller strax över genomsnittet för de senaste tre åren. Året 2019 utgör en avvikelse i en längre tidsserie då ett stort antal brott i ett ärende redovisades som separata förundersökningar.

Genomströmningstiden minskade 2023 och var i genomsnitt 72 dagar per avslutad förundersökning. Årsresultatet för genomströmningstiden påverkas av större kluster av mer komplexa ärenden som kräver längre utredningstid. Fler sådana ärenden avslutades 2022 än 2023 vilket gjort att genomsnittstiden nu kortats.

Av samtliga ärenden vid SU avslutas 79 procent inom en vecka. 4,8 procent av ärendena tog längre än tre månader att avsluta. De relativt korta handläggningstiderna beror på att så många ärenden som möjligt hanteras av ärendesamordningsenheten istället för att fördelas till utredningsenheterna. Där vidtas relevanta utredningsåtgärder i ett tidigt skede och färre överlämningar i ärendet sker inom avdelningen. Det bidrar till högre kvalitet och effektivitet i utredningsarbetet.

6.4 Underrättelser

Inkomna underrättelser är en av flera vägar till en upprättad anmälan.

Under 2023 registrerades 204 underrättelseärenden, varav 169 var inkommande underrättelser och 35 var ärenden som initierats genom underrättelseenhetens brottsförebyggande arbete. Antalet ärenden baserade på inkommande underrättelser har minskat jämfört med 2022, medan antalet ärenden initierade genom det brottsförebyggande arbetet ligger på motsvarande nivå som föregående år.

Brott mot tystnadsplikt är den enskilt vanligaste kategorin avseende inkommande underrättelser, följt av dataintrång. Vad gäller ärenden initierade av underrättelseenheten är dataintrång mest frekvent förekommande.

Av det totala antalet underrättelseärenden under 2023 upprättades 26 brottsanmälningar som överlämnades till åklagare för beslut om huruvida förundersökning skulle inledas. Av dessa 26 ärenden var 8 baserade på inkommande underrättelser och 18 baserade på underrättelseenhetens brottsförebyggande arbete.

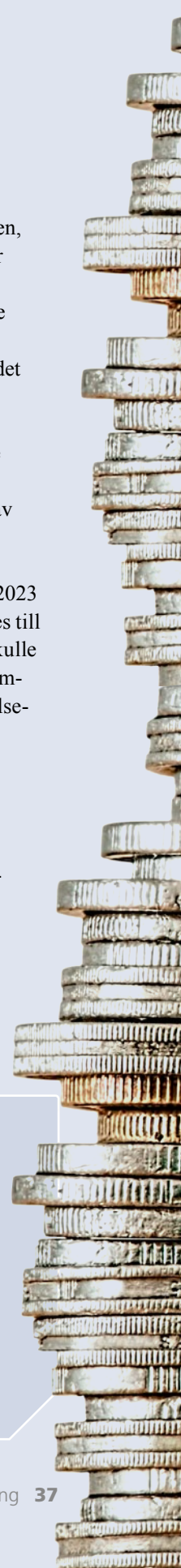
6.5 Budget och ekonomi

SU:s budgeterade medel ingår i Polismyndighetens tilldelning men har en egen anslagspost i regleringsbrevet. För 2023 var anslagsposten 82 361 tkr och SU hade ett överföringsbelopp från 2022 på cirka 2 233 tkr. Årets anslagsförbrukning uppgick till 77 503 tkr vilket resulterade i ett överskott av anslaget på cirka 7 091 tkr. ■

Åklagarledda förundersökningar vid SU

Det är alltid en åklagare som är förundersökningsledare för SU:s utredningar. Det får konsekvenser för SU:s resultatredovisning. Åklagaren beslutar om ett förundersökningsprotokoll ska upprättas och i de ärenden där åklagaren anser att det saknas skäl att ta ärendet vidare till åtal läggs ärendet ned utan att ett förundersökningsprotokoll har färdigställts. De senare ärendena räknas då inte in i SU:s redovisade ärenden.

Nästan alla ärenden inom SU som leder till en redovisning med ett förundersökningsprotokoll leder också till att åtal väcks. I ärenden hos övriga Polismyndigheten är det ofta en polisanställd som är förundersökningsledare. I sådana fall redovisas ärendet som ett förundersökningsprotokoll till åklagare för beslut om åtal ska väckas. I flera fall väljer åklagaren då att lägga ned ärendet eller att endast åtala för en del av de brott som ingår i förundersökningsprotokollet. Konsekvensen för resultatredovisningen blir att den så kallade redovisningsandelen blir högre för övriga Polismyndigheten än för SU.

English summary

The Special Investigations Department (avdelningen för särskilda utredningar, SU) is an independent department within the Police Authority. SU is responsible for criminal investigations and intelligence gathering concerning Police employees, students at the Police Academies, prosecutors, judges, members of parliament and government ministers. SU also investigates employees within other law enforcement authorities.

The independence of SU in relation to the rest of the Police Authority is protected and maintained through certain arrangements. The Head of Department is appointed by the Swedish government and the government also decides the department's financial framework.

Only special prosecutors have the authority to make decisions in SU's preliminary investigations and the IT systems are separated from the rest of the Police Authority. Only SU's employees have access to the case files within the department. The purpose is to secure that SU's investigations are managed with integrity and in compliance with the rule of law.

By the end of 2023 the department consisted of nine units. The main fields of expertise are investigations, intelligence analysis and surveillance. Investigation units are stationed in Stockholm, Gothenburg, Malmö and Uppsala while support units are based in Stockholm.

New employees have been recruited in 2023 to strengthen the ability to analyze evidence consisting of films and images. These types of materials are becoming increasingly common in SU's investigations, especially since body cameras recently have been introduced in the Swedish Police.

SU has developed an extensive cooperative network, nationally and internationally. The purpose of the international cooperation is to exchange knowledge and discuss joint problem areas and solutions. The Internal Criminal Investigation Network (ICIN) is an international cooperation consisting of 31 member organisations from 27 countries. SU held the chairman position during 2023 and will remain in this position until fall 2024.

There were approximately 6.600 complaints of crime reported to SU during 2023. That is a small increase compared to the previous year and is considered to be a normal level. This corresponds to a long-term trend of a steady increase in the number of cases and is connected to the growing number of employees in the Police Authority. A majority of the complaints reported concerns official misconduct by police officers, followed by cases of violence. Approximately 80 % of incoming reports in 2023 were terminated by prosecutor after initial measures by investigating officers while 20 % of the reports were investigated further. A minor part of the total number of cases (2,8 %) eventually led to trial. ■

Polisen

Utgivare

Polismyndigheten

Produktion

Kommunikationsavdelningen,
Nationell Kommunikation

Beställning

Avdelningen för särskilda utredningar,
sarskilda.utredningar-kansli@polisen.se

Diariernr.

A063.296/2024

Upplaga

300 ex

Tryck

Polismyndighetens tryckeri
Stockholm, mars 2024

Form och original

Blomquist Communication AB

Foto

Pexels sid 1, 38 Polismyndigheten sid 4, 8, 9, 10,
21, 22, 24, 27, 28 Unsplash sid 2, 12, 29, 30, 37, 38
Midjourney AI: sid 5, 14–19, 35 Pixabay sid 33.

